

До Председателя на Научно жури
Съгласно Заповед №Р – 109 -37/20.01.2022 г.
На Ректора на МУ-Варна

РЕЦЕНЗИЯ

на

проф. д-р Пенка Атанасова Атанасова, дмн

Катедра по неврология, Медицински Университет - Пловдив

на дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на тема:
*ПРОУЧВАНЕ НА ПРИЛОЖИМОСТТА НА РАЗЛИЧНИ СИСТЕМИ ЗА ОЦЕНКА НА
ТЕСТА С РЕСУВАНЕ НА ЧАСОВНИК ЗА КОГНИТИВЕН СКРИНИНГ В
АМБУЛАТОРНАТА ПРАКТИКА*

на Д-р Стела Ганева Атанасова

Д-р Стела Атанасова е магистър по „медицина“ в Медицински Университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“- Варна от 2016 г. Още през студентските си години д-р Атанасова проявява интерес към научни изследвания в областта на неврологията. Със свои постери тя активно участва в симпозиуми, конгреси и срещи на млади учени в сферата на неврологичните заболявания, както и в кампании за изследване на когницията. През 2020 г. взима участие в онлайн-конгреса NeuroMI 2020 с постер на тема когнитивни нарушения при пациент с Болест на Хънтингтън. През месец декември 2021 г. придобива специалност „нервни болести“.

Представеният за рецензия дисертационен труд на д-р Стела Атанасова е структуриран по раздели както следва: Работни хипотези – 1 стр., Цел и задачи – 1 стр., Контингент и методи – 4 стр., Собствени резултати – 77 стр., Обсъждане на резултатите –

17 стр., Изводи и приноси – 2 стр., Публикации, свързани с дисертационния труд – 1 стр., Приложения – 8 стр., Библиография – 10 стр. Изброените раздели пълноценно представят данните от изследванията на дисертанта, както и актуалната информация по темата от специализираната литература.

Дизайнът на проучването е определен според основния научен интерес: доколко приложението в амбулаторната практика на невропсихологичният тест „Рисуване на часовник“ от ОПЛ, невролози, психиатри и медицински специалисти при пациенти с когнитивни нарушения, може да бъде оценен адекватно за нуждите на тяхната ранна диагноза и лечение. Основните компоненти на дизайна са определени от поставената цел на проучването и произтичащите от нея задачи. Те следват логиката на едно организирано срезово проучване: подготовка и допълнителна специализация за подбор и прилагане на специфични изследвания и методи касаещи обработката на резултатите; събирането на изследователска информация; подготовка и прилагане на необходимите софтуерни инструменти.

Дисертацията е разписана на 162 стандартни машинописни страници и базирана на 215 литературни източника, от които 22 на кирилица и 193 – на латиница. Онагледяването на труда е извършено с 76 таблици и 63 фигури. Съчетаното представяне на разделите от собствени резултати с тяхното обсъждане значително улеснява възприемането на една широка гама от възможни за осъществяване на невропсихологични изследвания и съпоставянето им както с литературни данни, така и с постигнати собствени оригинални резултати.

В представеният за рецензиране дисертационен труд е осъществен мащабен анализ на един социално значим здравен и икономически проблем. В голям процент застаряващото население на България е застрашено от развитие на социално значими заболявания. В тях се включват и различни дементни синдроми, които ще нарастнат от 1,8% за населението през 2018 г. до 2,5% - през 2050 г. Тези заболявания изискват конкретни превантивни мерки от всички звена на медицинските структури: навременна диагностика и адекватна терапия за намаляване на ежегодно нарастващите финансови и човешки ресурси, свързани с обгрижване на болните, лишени от социална адаптация. В тази насока, считам, че целта на дисертационния труд на д-р Стела Атанасова относно провеждане на когнитивен скрининг

на лекари от доболничната помощ (ОПЛ, невролози, психиатри, медицински сестри и стажант лекари) за приложимостта на различни системи, оценяващи диагностичната значимост на невропсихологичния тест „рисуване на часовник“, заслужава внимание. Амбициозната задача на дисертантката е да проучи до каква степен контингентът на проучването (109 лица) е запознат със заболяването „деменция“; колко често в амбулаторната практика специалистите се срещат с болни, носители на различни когнитивни нарушения; доколко са подготвени да прилагат и оценяват съществуващи диагностични невропсихологични тестове (с акцент върху „рисуване на часовник“), както и да лекуват адекватно и наблюдават тези болни. Анализите на получените резултати от когнитивния скрининг (проведен за първи път у нас) дава отговор на поставената цел и свързаните с нея задачи. Следователно търсената връзка между рутинната доболнична медицинска практика на специалистите от изследвания контингент и твърде специфичната първа стъпка към поставяне на диагнозата „деменция“, най-често се намира в амбулаторията на тези специалисти. Тя може да се оцени като крайно необходима и значима за обществото медицинска практика, както и определяща, относно актуалността и значимостта на настоящия дисертационен труд.

В настоящата рецензия ще се спра на някои от основните резултати, които отговарят на основния въпрос, свързан с приложението на различни невропсихологични тестове в амбулаторната практика, включени като част от анкетна карта, в попълването на която са взели участие 109 медицински специалисти от различни сфери. Включените в проучването са дали отговор на поставените в анкетата въпроси: доколко са запознати както със заболяването деменция, така и с етиопатогенезата на дементните синдроми; с методите на диагностика и лечение, със скрининговите програми за ранна диагностика, и доколко познават и ползват невропсихологичния тест „Рисуване на часовник“.

Резултатите от изпълнението на основните задачи на проучването дават възможност да се направи подходящ набор от невропсихологични тестове, включващи и теста с „рисуване на часовник“, с който са изследвани 28 пациенти с Болест на Алцхаймер, хоспитализирани в Първа клиника по нервни болести на УМБАЛ „Св. Марина“, Варна. От получените рисунки са подбрани (като модели) две групи пациенти: с умерена/тежка и с лека деменция, оценени по системите на Stähelin, Shulman и Sunderland. В изработената

анкета-протокол за контингента (учасници в скрининга) - специалисти с амбулаторна практика, са включени подобрите рисунки за оценяване, както и електронна база данни за съхранение и анализ на събраната информация. Анализирани и обобщени данни отразяват нивото на информираност на 109-те медицински специалисти по проблема „деменции“, както и нивото на ежедневната им работа с пациенти за оценяване на когнитивен дефицит с рисунките на часовник по системи – като обективен точков резултат и като субективни предпочитания за определена система на всеки участник. Въз основа на получените резултати е изведена препоръчителна система за оценяване на CDT в амбулаторната практика на същите специалисти.

С направеното обсъждане на получените резултати дисертантката успява компетентно да внесе по-голяма яснота по разработения проблем, да подчертае предимствата на разработката, базирайки се на сравнения със световния опит.

Предвид представените и анализирани резултати от автора считам, че ясно дефинираните цел и задачи на дисертационния труд са детайлно изпълнени, от което следват направените изводи и приноси, които си позволявам да перифразирам: Приложеният тест „рисуване на часовник“ е подходящ за рутинно приложение като част от невропсихологичното изследване на пациенти с Болест на Алцхаймер. Подбраните рисунки на часовник, изпълнени от пациенти с Болест на Алцхаймер в Клиниката по нервни болести са доказано подходящи за включване в анкетна карта за изследвания контингент от специалисти с амбулаторна практика. Структурирането на анкетната карта позволява на включените в проучването участници (невролози, психиатри, ОПЛ, медицински сестри) да дадат най-адекватните отговори, касаещи ранната диагноза на дементните състояния. Оценените рисунки на часовник от специалистите с амбулаторна практика (по различни скали) са анализирани чрез обективен точков резултат, по който могат да се направят заключения коя е най-подходящата скала за оценяване наличието и степента на когнитивно нарушение за индивидуалната практика на всеки участник. Резултатите от анкетата показват, че най-често посещаваните специалисти за диагностика на когнитивни нарушения, най-често насочващите за хоспитализация болни с деменция, и с най-точни отговори, са невролозите, следвани от психиатрите и ОПЛ. Резултатите на проучването позволяват да се предложи на амбулаторната практика препоръчителна система за

оценяване на теста „рисуване на часовник“ като бърз и ранен показател за наличие и степен на когнитивна увреда.

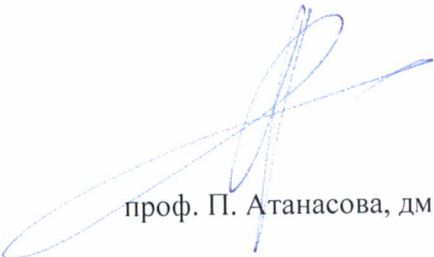
Преди задължителното заключение на тази рецензия искам да си позволя една кратка забележка: спазеният много добър научен стил през цялото изложение на дисертационния труд би спечелил още, ако са разграничени по характер посочените приноси, с което неоспоримо се подчертава стойността и оригиналността на научната разработка.

Заключение: Проведено е задълбочено научно проучване с ясно формулирана цел и задачи на научния проект, осъществен лично от автора върху достъпен контингент от специалисти на амбулаторна практика и хоспитализирани пациенти с Болест на Алцхаймер в Клиниката по невни болести на УМБАЛ „Света Марина“, Варна. Даден е изчерпателен и задълбочен отговор на поставената от автора цел. Получените резултати, изводите и приносите от тях имат оригинален и научно-приложен характер. Те разширяват и допълват както българската неврологична литература, така и набора от нови възможности за ранна диагностика и оценяване степента на когнитивни дефицити от специалисти с амбулаторна практика.

С уважение се отнасям и високо оценявам обема, избора на приложения методичен инструментариум, резултатите, изводите и приносите на рецензирания от мен дисертационния труд, както и реализираните научни публикации и съобщението, свързани с него. Това ми дава основание убедено да препоръчам на Уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на д-р Стела Ганева Атанасова.

7.03.2022

Пловдив

проф. П. Атанасова, дмн